

חוק המעמד האישי של

העדה הדרוזית בישראל בשפה העברית

(בוצעו תיקוני תרגום ועריכה ע"י עו"ד מולא כמיל, מנהל בתיה"ד הדתיים הדרוזיים)

תוכן הפרקים

2	פרק ראשון - הכשרות לנישואין
3	פרק שני - האסורים בנישואין
4	פרק שלישי - קשר הנישואין
4	פרק רביעי - דיני הנישואין
5	פרק חמישי - המוהר
5	פרק ששי - המזונות
6	פרק שביעי - התרת קשר הנישואין (פירודים)
7	פרק שמיני - תקופת ההמתנה (אלעדה)
7-8	פרק תשיעי - המשמורת
9	פרק עשירי - דמי המזונות המוטלים על האבות לטובת הבנים
9	פרק אחד עשר - המזונות המוטלים על הבנים לטובת ההורים ומזונות ד'וי אל
10	ארחאם
11	פרק שנים עשר - האפוטרופסות על קטינים
11	פרק שלשה עשר - האפוטרופסות על קטינים ועל נטולי כשרות משפטית בעיזבון
12	פרק ארבע עשרה - סמכותו של האפוטרופוס
14	פרק חמשה עשר - דיני פסלות
14-15	פרק ששה עשר - הנעדר והנאמן על רכושו
15	פרק שבעה עשר - יוחסין ואבהות
16	פרק שמונה עשר - הצוואה והירושה
18	פרק תשעה עשר - ההקדשות

חוק המעמד האישי של העדה הדרוזית בשפה העברית

(בוצעו תיקוני תרגום ועריכה ע"י עו"ד מולא כמיל, מנהל בתי"ד הדתיים הדרוזיים)

פרק ראשון

הכשרות לנישואין

1. ארוס יהא כשיר לנישואין במלאת לו שמונה עשרה שנה, ומאורסת במלאת לה שבע עשרה שנה.¹
 2. קאדי המד'הב² רשאי להרשות נישואין לנער שמלאו לו שש עשרה שנה וטרם מלאו לו שמונה עשרה שנה אם הוכח לו מבחינה רפואית שמצבו מרשה לו זאת, ובלבד שרשותו של הקאדי תהיה תלויה ברשות האפוטרופוס של הנער.³
 3. קאדי המד'הב רשאי להרשות נישואין לנערה שמלאו לה חמש עשרה שנה וטרם מלאו לה שבע עשרה שנה אם הוכח מבחינה רפואית שמצבה מרשה לה זאת, וברשות האפוטרופוס שלה.⁴
 4. הרשה הקאדי נישואי נער ונערה ללא רשות האפוטרופוס, זכאים הנער והנערה לבקש התרת הנישואין תוך ששה חדשים בהגיעם לגיל הנקוב בסעיף 1.
 5. אסור למישהו להשיא קטין שלא מלאו לו שש עשרה שנה וקטינה שלא מלאו לה חמש עשרה שנה.⁵
- אסור להשיא לקוי בשכלו, לקויה בשכלה, חולה או חולה באחת המחלות המדבקות והן: מחלות מין, צרעת ושחפת ריאות בשלב התפתחות.
- על הקאדי, לפני מתן הרשות לנישואין, להיווכח כי שני בני הזוג אינם לקויים בשכלם ואינם נגועים במחלות מדבקות ע"י כך שיטיל עליהם להמציא תעודה רפואית שניתנה ע"י רופא מוסמך. על תעודה זו אפשר לערור בפני הקאדי, והחלטתו תהיה נתונה לעיון חוזר.
6. ביקשה בגירה, שגילה נע בין שבע עשרה לבין עשרים ואחד, להינשא למישהו, על הקאדי להודיע על כך לאפוטרופוס שלה. אם אין האפוטרופוס מתנגד תוך חמשה עשר יום מן היום שבו נמסרה לו ההודעה, או התנגד ונתברר שאין מקום להתנגדותו, על הקאדי להרשות את נישואיה.

¹ סעיף זה תוקן בהתאם לתיקון העלאת גיל הנישואין, התשע"ב-2012 (גיל שמונה עשרה לשני המינים).

² מד'הב: אסכולה (האסכולה הדרוזית- העדה הדרוזית).

³ סעיף זה בוטל בהתאם לחוק גיל הנישואין, תש"י-1950 ובהתאם לתיקון העלאת גיל הנישואין, התשע"ב-2012 (גיל 18 לשני המינים).

⁴ סעיף זה בוטל בהתאם לחוק גיל הנישואין, תש"י-1950 ובהתאם לתיקון העלאת גיל הנישואין, התשע"ב-2012 (גיל 18 לשני המינים).

⁵ סעיף זה בוטל בהתאם לחוק גיל הנישואין, תש"י-1950 ובהתאם לתיקון העלאת גיל הנישואין, התשע"ב-2012 (גיל 18 לשני המינים).

7. על האפוטרופוס לנישואין להיות אל-עצבה בעצמו (בנפסה)⁶ לפי הסדר, בתנאי שיהא "מוקאלף"⁷. קטין, משוגע או לקוי בשכלו אינם זכאים לשמש כאפוטרופוס על מישהו.

פרק שני

האסורים בנישואין

8. לא היה אפוטרופוס למבקש הנישואין, או האפוטרופוס שלו לא היה בעל כשרות משפטית, יהא אפוטרופוסו הקאדי או מי שמינהו לעניין זה.

9. נישואי אשת איש או אישה בתקופת עדתה⁸ - אסורים ובטלים.

10. ריבוי נשים אסור, גבר אינו רשאי להיות בעל לשתי נשים, ואם היה הרי נישואין מן האישה השנייה בטלים.

11. אדם אינו רשאי להחזיר את גרושתו.

12. נישואי נשים שהן דואת - אל - רחם - אל מחרם⁹, עם גבר שבינו לביין יש קרבת יוחסין - אסורים ובטלים.

הנשים הנ"ל הן ארבעה סוגים:

א. אמו של האיש וסבותיו.

ב. בנותיו ונכדותיו.

ג. אחיותיו ובנות אחיו ואחיותיו בכלל ונכדותיהן.

ד. דודותיו בכלל (כולל אחיות האב ואחיות האם).

13. נישואי נשים עם גבר שבינו לביין יש קרבה - חיתון - אסורים ובטלים.

הנשים הנ"ל הן ארבעה סוגים:

א. נשות הבנים והנכדים.

ב. אימהות הנשים וסבותיהן בכלל.

⁶ אל-עצבה": מי שלא הייתה קרבה בינו לבין המת (או אדם אחר קרוב), כגון בן, אח, בן אח, בת אח, דוד (אחי האב) וכו'. אל-עצבה" שני סוגים: א) אל-עצבה" ב"נפסה" (בעצמו)- הוא האדם שהעצבה שלו אינה תלויה בזולתו. ב) אל-עצבה" בגירה (בזולתו). הוא האדם שהעצבה שלו כן תלויה בזולתו, כמו בת האח. (אכן הבוחן בין שני הסוגים היא: אם האדם מקבל את כל הירושה במקרה והינו כירש היחיד, אזי הוא עצבה בנפסה, דהיינו בעצמו).

⁷ מוקאלף: מי שהיה בעל כשרות משפטית, בגיר, אינו חולה בגופו או ברוחו ואינו בזבזן וכו'.

⁸ העדה: משך הזמן שגרשה או אלמנה צריכה לחכות עד שתוכל להינשא, מטרתה היא לראות אם הגרושה או האלמנה הינה בהריון כדי לשמור ולהוכיח את יוחסי הרך הנולד.

⁹ דואת – אל-רחם: מי שמוגדר כקרוב קוגנטי בדרגת קרבה האסורה בנישואין, מחרם: במובן אסור לנישואין.

ג. נשות האבות והסבים.

ד. בנות הנשים ונכדותיהן.

פרק שלישי

קשר הנישואין

14. הנישואין מתקשרים על ידי הצעה וקבלה של שני הצדדים במושב הנישואין ובנוכחות עדים. אבותיהם וצאצאיהם של הארוס והמאורסת כשרים להיות עדים, ובלבד שמספרם לא יפחת מארבעה. חוזה הנישואין ייערך בכתב ויחתם ע"י בני הזוג והעדים. נבצר מאחד מבני הזוג להיות נוכח במושב הנישואין רשאי לחתום במקומו מרשהו אשר הורשה לכך לפי כתב-הרשאה שאושר ע"י המוכתר או ממלא מקומו, בתנאי שבכתב ההרשאה יצוין ערך המוהר, או שקביעתו תהיה נתונה לשיקול דעתו של המורשה ובתנאי נוסף שכתב ההרשאה יצורף לחוזה הנישואין.

15. הצעה וקבלה בנישואין יהיו בביטויים מפורשים, וכן האירוסין, רמיזת האילם דינה כדין ביטוי.

16. חוזה הנישואין לא יהא כשר אלא אם נערך ע"י הקאדי או ע"י מי שהקאדי מינהו לעריכתו.

17. הקאדי ימנה מורשה אחד או יותר לעריכת חוזה נישואין בכל כפר או עיירה לפי הצורך. אין המורשה רשאי לערוך חוזה נישואין אלא לאחר קבלת רשות מיוחדת על כך ובכתב מאת הקאדי.

18. על המורשה, לאחר סידור חוזה הנישואין, לשלוח אותו אל הקאדי לשם אישורו ורישומו. תוקפו של החוזה יתחיל מיום עריכתו.

19. הקאדי ירשום את חוזה הנישואין בפנקס מיוחד שעל דפיו הוטבעה חותמת מטעמו, והדפים ממוספרים במספרים סידוריים. החוזה יוחזר לבעליו תוך חודש ימים לכל היותר מיום שליחתו אל בית הדין הדרוזי לשם רישומו.

פרק רביעי

דיני הנישואין

20. הבעל מתחייב בתשלום המוהר ובמזונות האישה מיום עריכת חוזה הנישואין, ודיני הירושא חלים עליהם.

21. האישה אינה זכאית לתבוע תשלום המוהר הנדחה לפני מועד הגירושין או הפטירה.

22. לאחר קבלת המוהר המיידית ועריכת חוזה הנישואין כדין, על האישה לגור בביתו של בעלה בתנאי שיהא מקום מגורים חוקי, וכן עליה לעבור עמו לעיר אחרת כרצונו אלא אם קיימת מניעה רצינית. מקום מגורים חוקי פירושו מקום מגורים שבו יכולים לגור אנשים מסוגם של בני הזוג.

23. הבעל חייב להתייחס לאשתו בדרכי נועם ובשוויון, והאישה חייבת לציית לבעלה בקשר לזכויות החוקיות הנובעות מן הנישואין.

פרק חמישי

המוהר

24. המוהר הוא הכסף הניתן בתמורה בקשר לנישואין, והבעל יחויב בו לטובת האישה משנערך חוזה תקף. שיעור המוהר ייקבע בחוזה הנישואין. לא נקבע שיעורו של המוהר בחוזה - יפסוק הקאדי מוהר מקובל.

25. מותר לקבוע את המוהר ולדחות את תשלומו, כולו או מקצתו.

26. הארוס או המאורסת רשאים לחזור בהם מן האירוסין מבלי שדבר כלשהו יחייב אותם. במה שנוגע למתנות האירוסין, הרי אם הארוס הוא שחזר בו - אז אינו רשאי לבקש בחזרה דבר ממה שנתן למאורסת, בין שהדבר היה קיים בזמן חזרתו ובין שלא, אם המאורסת היא שחזרה בה - חייבת היא להחזיר לארוס כל דבר שקיבלה ממנו, ועליה להחזירו בעין אם היה קיים, ואם אבד בזמן חזרתה, עליה להחזיר דבר דומה לו או שוויו, אלא אם הותנה ביניהם אחרת.

27. נפטר אחד מבני הזוג או התגרשו לאחר התייחדות שלמה, ישולם המוהר בשלמותו, התגרשו בני הזוג או נפטר אחד מהם לפני התייחדות שלמה - תפקע מחצית המוהר.

פרק ששי

המזונות

28. מזונות הם ההוצאות שהבעל מוציא על בני משפחתו ואשתו, לרבות מזון, כסות, מגורים, ריפוי ושירות העוזרת הניתן לאישה בעלת כבוד או נכה או חולה. תשלום דמי המזונות ייקבע בהסכמת בני הזוג או לפי פסק דינו של הקאדי.

29. ניתן להגדיל את דמי המזונות או להפחיתם לאחר קביעתם, בהתאם להשתנות המחירים או לשינוי מצבם של בני הזוג, לטובה או לרעה.

30. סרב הבעל הנוכח¹⁰ לזון את אשתו, יקבע הקאדי, עפ"י בקשתה, דמי מזונות לפי מצב הצדדים החל מיום הבקשה, והוא רשאי לצוות על מתן מקדמה עבור התקופה שיקבע.

31. קצרה ידו של הבעל מלפרנס את אשתו, יקבע הקאדי, עפ"י בקשתה, דמי מזונות החל מיום הבקשה, שייחשבו כחוב על הבעל, וירשה לאשה ללוות כספים בשמו של הבעל.

32. הותר הבעל את אשתו ללא מזונות ונעלם או נעדר בנסעו למקום רחוק או נפקד, יקבע הקאדי דמי מזונות החל מיום הבקשה לאחר שיוכחו הנישואין וההיעדרות או היות הבעל נפקד, ולאחר שהאישה תישבע שבעלה לא השאיר לה מזונות וכי אין היא גרושה, וכן ירשה לאישה ללוות כספים בשם הבעל, בעת הצורך.

¹⁰ להבדיל מהבעל הנעדר.

33. התיר הקאדי לאישה מחוסרת אמצעים ללוות בהתאם להוראות הסעיפים הקודמים, ולוותה מקרוב שהוא חייב במזונותיה, רשאי הקרוב הזה לגבות את ההלוואה מהבעל בלבד, אך אם לוותה מאדם זר לה, הברירה בידו לתבוע את החוב מהאישה או מבעלה.

34. בעל נעדר שהשאיר רכוש או תביעת חוב אצל אחר, והודה בכך שומר הפיקדון או החייב, או הכחיש את הדבר אך האישה הוכיחה אותו בפני בית הדין או בית המשפט האזרחי המוסמך, יקבע לה הקאדי דמי מזונות מתוך הרכוש או מן ההכנסה הבאה ממנו או מתמורתו החל מיום הבקשה, לאחר שהוכיח את קיום הנישואין ותישבע על כך שבעלה לא השאיר לה מזונות וכי אין היא גרושה.

35. חוב שנצטבר מדמי מזונות שנקבעו ע"י הקאדי או לפי הסכמה, אינו מתבטל ע"י גירושין או ע"י מות אחד מבני הזוג.

36. האישה נטשה את בית בעלה ללא סיבה חוקית או שמנעה מבעלה להיכנס לביתה לפני שדרשה להעבירה אל בית אחר, תפקע זכותה בדמי מזונות עבור תקופת מרידתה זו.

פרק שביעי

התרת קשר הנישואין (פירודים)

37. בגירושי "טלאק" הנערכים בפני עדים מהימנים, בא מיד קשר הנישואין אל סימונו.¹¹

38. גרושה לא תותר לבעלה אחרי שהתגרשו ב"טלאק" עפ"י סעיף 37 לעיל.¹²

39. אישה שאין בה מום המפריע לקיים יחסי אישות, שהתברר לה, לפני הנישואין או אחריהם, כי בעלה נגוע במחלה שאינה מאפשרת לה להיות עמו בלי נזק לעצמה כגון צרעת, עגבת וכדומה, רשאית לפנות אל הקאדי ולבקש פירוד, והקאדי יפסוק על פירוד מידי אם אין המחלה ניתנת לריפוי. אך אם יש תקווה שהמחלה תחלוף, ידחה הקאדי את הפירוד לשנתיים, בתנאי שיחליט מיד על פירוד זמני בין בני הזוג. לא חלפה המחלה תוך תקופה זו ולא הסכים הבעל להתגרש והאישה עמדה על בקשתה, יפסוק הקאדי על פירוד. מומים כגון עיוורון וצלעיה לא ישמשו סיבה לפירוד.

40. היה הבעל מחוסר כוח גברא רשאית האישה לבקש פירוד כאשר יוכח מבחינה רפואית כי חוסר כוח זה אינו ניתן לריפוי.

41. לקה הבעל בשיגעון לאחר עריכת הנישואין, ופנתה האישה אל הקאדי בבקשת פירוד, ידחה הקאדי את הדיון בבקשה לתקופה של שנה. לא חלף השיגעון תוך תקופה זו והאישה עמדה על בקשתה, יפסוק הקאדי על פירוד.

42. בני הזוג רשאים להתיר את קשר הנישואין בהסכמתם. התרה זו תקבל תוקף עם הכרזתה בנוכחות שני עדים בפני הקאדי אשר יוציא פסק דין עליה.

43. נידון הבעל בעבירת זנות, רשאית האישה לבקש פירוד, ואם נידונה האישה בעבירת זנות ובעלה גירש אותה מטעם זה, תפקע זכותה במוהר הנדחה.

44. נגזר על הבעל עונש מאסר של 10 שנים ויותר, וריצה חמש שנים רצופות, רשאית האישה לבקש פירוד בסוף תקופה זו.

¹¹ תיקון הראשות הרוחנית הדרוזית בארץ ישראל מיום 16.2.1979.

¹² תיקון הראשות הרוחנית הדרוזית בארץ ישראל מיום 16.2.1979.

45. נעלם הבעל או נעדר לתקופה של שלוש שנים ואי אפשר לגבות ממנו דמי מזונות, רשאי הקאדי לפסוק על פירוד לפי בקשת האישה. אך אם אפשר היה לגבות את דמי המזונות, אין להיענות לבקשתה אלא אם עברו חמש שנים של היעדרותו ללא הפסקה. חויב הבעל הנוכח לשלם דמי מזונות ואי אפשר היה לגבותם ממנו במשך שנתיים, רשאית האישה לבקש פירוד.

46. אישה שפסקו על התרת נישואיה מסיבת היעדרות בעלה, ונישאה לאדם אחר, ואחר כך הופיע הבעל הראשון - אין הופעתו מחייבת התרת הנישואין השניים.

47. פרצו בין בני הזוג מריבות או חילוקי דעות, ופנה אחד מהם אל הקאדי, ימנה הקאדי בורר ממשפחת הבעל ובורר משפחת האישה, ואם אין במשפחות אדם בעל תכונות של בורר, ימנה הקאדי בורר שלא מבני המשפחות.

48. על שני הבוררים לעמוד על סיבות המריבה ולהשתדל להשלים בין בני הזוג, ואם אין זה אפשרי בעטיו של הבעל ובעקשנותו, יפסוק הקאדי על פירוד ביניהם ועל תשלום המוהר הנדחה, כולו או מקצתו, ואם בעטיה של האישה יפסוק הקאדי על פקיעת זכותה במוהר הנדחה, כולו או מקצתו, והקאדי רשאי לחייב את הצד הלא צודק בדמי נזק המגיעים לצד השני.¹³

49. נראה לקאדי כי אין לגירושים צידוק חוקי, יפסוק לאישה דמי נזק, בנוסף על המוהר הנדחה, בהתחשב עם הנזק המוסרי והחומרי.¹⁴

פרק שמיני

תקופת ההמתנה (אלעידה)¹⁵

50. תקופת העידה ארבעה חודשים המתחילים מיום הגירושין או מיום הפירוד או מיום פטירת הבעל, אישה מעוברת - תקופה עדתה תסתיים עם הלידה או עם נפילת העובר.

51. אין חובת עידה במקרה של גירושין או התרת קשר נישואין לפני ההתייחדות והמגע.

52. העידה מתחילה מיום הגירושין, מיום התרת קשר הנישואין או מיום פטירת הבעל, אם לא ידעה האישה על הפטירה.

53. הבעל חייב במזונות גרושתו בתקופת העידה שלה. אלמנה אינה זכאית למזונות בתקופת העידה שלה - בין שהייתה מעוברת ובין שלא.

פרק תשיעי

המשמורת

¹³ פיצויי גירושין- מעין פיצוי עונשי (פיצויי עטל וד'רר).

¹⁴ פיצויי גירושין- מעין פיצוי עונשי (פיצויי עטל וד'רר).

¹⁵ העידה: משך הזמן שגרושה או אלמנה צריכה לחכות עד שתוכל להינשא, ומטרתה היא לראות אם הגרושה או האלמנה הינה בהריון כדי לשמור ולהוכיח את אבהות הרך הנולד.

54. האם זכאית להשגחה על הילד ולגידולו בעת קיום הנישואין ולאחר הפירוד אם נתקיימה אצלה הכשרות לכך.

55. כשירות המשגיחה הם: להיות בגירה, בריאה ברוחה, ישרה, בריאה בגופה ומסוגלת לגדל את הילד ולדאוג לו, ולא נשואה לאיש שאינו אסור על הקטין בנישואין, ואין נפקא מינה אם המשגיחה הייתה האם או אחרת.

56. נישאה המשגיחה, בין שהייתה אם ובין שלא, לבעל שאינו אסור על הקטין בנישואין, זכותה בהשגחה תפקע ותעבור לזכאית הבאה בתור אחריה. לא הייתה הזכאית בעלת כשרות להשגחה על הקטין, רשאי האפוטרופוס לקחתו תחת חסותו. זכות ההשגחה על הילד חוזרת לזכאית עם חלוף המניעה.

57. זכות ההשגחה מקורה באמו של הקטין, וניתנת לקרוב הקרוב ביותר מצדה. היו הקרובים מצד האם ומצד האב שווים מבחינת דרגת קרבתם, הקרוב מצד האם עדיף, נפטרה האם או נישאה לאדם זר או לא הייתה כשרה לזכות ההשגחה, עוברת זכותה לאמה, לא הייתה לה אם או לא הייתה האם כשרה לזכות ההשגחה, עוברת הזכות לאמו של האב או לסבותיו במקרה של אי כשרות. אח"כ עוברת לאחיותיו של הקטין כשעדיפות ניתנת לאחות מאותו אב ומאותה אם, אח"כ לאחות מצד האם, אח"כ לאחות מצד האב, אח"כ לבנותיהן של האחיות, כשעדיפות ניתנת לבת האחיות משני ההורים, ואח"כ לבת האחיות מצד האם, אח"כ לדודותיו של הקטין (אחיותיה של אמו) כשעדיפות ניתנת לדודה (אחות האם) משני ההורים. אח"כ לדודה (אחות האם) מצד האם, ואח"כ לדודה (אחות האם) מצד האב, אח"כ לבת האחיות מצד האב, אח"כ לבנות האח, ואח"כ לדודותיו של הקטין (אחיותיו של אביו) כשעדיפות ניתנת לדודה (אחות האב) משני ההורים, אח"כ לדודה (אחות האב) מצד האם ואח"כ לדודה (אחות האב) מצד האב, אח"כ לדודותיה של האם (אחיות אמה), אח"כ לדודותיו של האב (אחיות אמו של האב), אח"כ לדודות האימהות (אחיותיהם של אבותיהם) והאבות, לפי סדר זה.

58. לא היו נשים אסורות בנישואין או היו אך לא נמצאו כשירות להשגחה, עוברת הזכות אל העצבה לפי סדר הירושה. עדיפות תינתן לאב, אח"כ לסב, אח"כ לאח מאותו אב ואותה אם, אח"כ לאח מצד האב, אח"כ לבני האח מאותו אב ומאותה אם, אח"כ לבני האח מצד האב, אח"כ לדוד (אחי האב) מאותו אב ומאותה אם, אח"כ לדוד (אחי האב) מצד האב. היו מספר הזכאים להשגחה בדרגה אחת תינתן עדיפות לראוי יותר שביניהם, ואח"כ למבוגר שביניהם.

59. לא היה עצבה זכאי להשגחה, או היה אך לא נמצא כשיר לה, לא תימסר לידו הקטינה אלא לידי דואת אל-ארחאם.¹⁶ עדיפות תינתן לסב מצד האם, אח"כ לאח מצד האם, אח"כ לבנו, אח"כ לדוד (אחי האב) מצד האם, אח"כ לדוד (אחי האם) מצד האם. בנות הדודים והדודות אינן זכאיות להשגחה על קטינים אך הן זכאיות להשגחה על קטינות נקבות. בני הדודים והדודות אינם זכאים להשגחה על קטינות, אך הם זכאים להשגחה על קטינים זכרים. לא היה לקטינה הנמצאת תחת השגחה אלא בן דוד בלבד, רשאי הקאדי למסור אותה תחת השגחתו אם ימצא שהוא ראוי לכך, ואם לאו - ימסור אותה לאשה נאמנה.

60. שכר ההשגחה, להבדיל מדמי מזונות, חל כולו על האב אם אין לקטין רכוש. היה לקטין רכוש אין האב חייב בו, ואם הוציא הרי דינו כדין תורם.

61. הייתה המשגיחה אמו של הילד והייתה גרושה או נשואה למי שאסור בנישואין על הקטין, או בתקופת עדתה - ממנו, הרי היא זכאית לשכר. לא הייתה למשגיחה דירה שבה תחזיק את הקטין

¹⁶ דואת – אל-רחם: מי שמוגדר כקרוב קוגנטי בדרגת קרבה האסורה בנישואין, מחרם: במובן אסור לנישואין.

העני, חייב אביו במגוריהם, ואם היה הקטין זקוק למשרת ואביו בעל אמצעים – הרי הוא חייב בכך, הייתה המשגיחה אישה שאיננה האם, תהיה זכאית לשכר.

62. סירבה אמו של ילד, בין שהיה זכר או נקבה, להשגיח עליו ללא תמורה, ואין לו רכוש, ואביו מחוסר אמצעים ולא נמצאה מתנדבת מבין הנשים האסורות עליו - בנישואין - תחויב האם בהשגחה עליו, ושכר ההשגחה ייחשב כחוב על האב, והיא רשאית ללוות כספים ברשותו של הקאדי, אם הייתה מחוסרת אמצעים.

63. נמצאה מתנדבת כשירה להשגחה על הילד והיא אסורה עליו בנישואין, והאב היה בעל אמצעים ואין רכוש לקטין - האם עדיפה עליה אף אם ביקשה שכר. היה האב מחוסר אמצעים ויש רכוש לקטין או אין לו רכוש, הברירה בידי האם בין ההשגחה עליו ללא תמורה ובין מסירתו לידי המתנדבת, אך האם רשאית לראות את הילד ולטפל בו. היה האב בעל אמצעים ויש רכוש לנער והמתנדבת הייתה אישה זרה, לא ימסר הילד לידיה אלא ימסר לאמו תמורת שכר ראוי, ולו גם מכספו של הקטין.

64. תקופת ההשגחה על הילד תסתיים במלאת לו שבע שנים, ותקופת ההשגחה על הילדה תסתיים במלאת לה תשע שנים.

על האב לקבל את הילד לרושמו. לא היה לילד אב או סב, ימסר לעצבה הקרוב ביותר אם היה נער, ואילו נערה תימסר רק לקרוב האסור עליה בנישואין, לא היה עצבה יישאר הילד אצל המשגיחה זולת אם מצא הקאדי אישה אחרת עדיפה עליה.

65. לא יינתן לאב להוציא את הילד מן הישוב של אמו ללא הסכמתה, כל עוד הוא נמצא תחת השגחתה. נטל גרוש את ילדו מאמו מחמת נישואיה לאדם זר ולא היה לילד משגיח אחר זולתה, רשאי הוא לנסוע עמו עד אשר תחזור זכותה של האם או זכותו של הבא במקומה בהשגחה על הילד.

66. אם גרושה אינה רשאית לנסוע עם הילד שהיא משגיחה עליו מהישוב של אביו אל ישוב רחוק ללא רשות מאביו. וכן כל משגיחה אחרת שאינה האם, אינה רשאית בכלל להעביר ילד ממקום ההשגחה עליו אלא ברשות אביו או ברשות הקאדי אם אין לו אב.

פרק עשירי

דמי המזונות המוטלים על האבות לטובת הבנים

67. האב חייב בדמי מזונות, על שלושת סוגיהם, לילד הקטין והעני, בין שהוא בן זכר או בת נקבה, עד שהבן הזכר יגיע לגיל שבו יוכל להתפרנס ועד שהבת הנקבה תינשא.

68. האב חייב בדמי מזונות, על שלושת סוגיהם, לילד הגדול והעני שאינו מסוגל להתפרנס מחמת מום המונע ממנו להתפרנס, וכן בדמי מזונותיה של הילדה הגדולה הענייה, כל עוד שהיא אינה נשואה.

69. אדם לא ישתתף עם האב במזונות ילדו אלא אם היה האב מחוסר אמצעים ואינו מסוגל להתפרנס, כי אז דינו כדין מת, ולא יחויב במזונות. המזונות יוטלו על מי שהיה חייב במזונות הבן במקרה שאין אב.

70. האם חייבת, לפני יתר הקרובים, בהוצאות ילדה במקרה שאביו היה מחוסר אמצעים. היו שני ההורים מחוסרי אמצעים ויש להם ילדים הזכאים למזונות, יחויב בהם הקרוב, הקרוב ביותר שהוא בעל האמצעים. הוצאות הקרוב יהיו חוב על האב מחוסר האמצעים, ויוכל לתבעו ממנו אם נהיה בעל אמצעים, בין שהקרוב היה אם או סב או אחר.

71. היה אביו של הקטין העני חסר כל, ויש לו קרובים בעלי אמצעים מדרגת הורים ומעלה, הרי אם היו בחלקם יורשים ובחלקם האחר אינם יורשים, והם שווים מבחינה קרבת הדם ונטילת החלקים, היורש עדיף ויחויב במזונותיו של הקטין, ואם אינם שווים מבחינת קרבת הדם ונטילת החלקים, יהא הקרוב ביותר מבחינת נטילת החלקים, עדיף ויחויב במזונות, ואם היו ההורים ומעלה יורשים אותו, יחויב במזונותיו כשיעור חלקם בירושה.

72. היה אביו של הילד העני מחוסר אמצעים, וקרוביו של הילד היו בחלקם הורים והורי הורים ובחלקם חואשי¹⁷, הרי אם היה אחד משני הסוגים יורש והשני איננו יורש - יחויב הסוג הראשון במזונות בין שהיה הוא היורש ובין שלא. היו שני הסוגים יורשים אזי מתחשבים בירושה ויחויבו במזונות כשיעור חלקם בירושה.

73. אב שנעדר ויש לו ילדים שהוא חייב במזונותיהם, והיה לו רכוש אצלם, או רכוש המופקד אצל אדם, או הייתה לו תביעת חוב עליו, והרכוש היה מיטלטלין, רשאי הקאדי לפסוק שיוצאו עליהם מזונות מרכוש זה. היה רכוש של הנעדר מקרקעין, לא יימכר ממנו דבר לצרכי המזונות אך ירשה הקאדי ללוות כספים על חשבוננו לצרכי מזונות הילדים.

74. לא יחויב האב במזונות אשת בנו הקטין והעני אלא אם ערב להם, אך מצווים עליו להוציא עליה מזונות שיהיו כחוב ויוכל לתבעו מבנו לכשיהיה בעל אמצעים.

פרק אחד עשר

המזונות המוטלים על הבנים לטובת ההורים

ומזונות ד"וי אל ארחאם

75. ילד בעל אמצעים, בין אם הוא בגיר או קטין, ובין אם הוא זכר או נקבה, חייב במזונות הוריו, סביו וסבותיו העניים.

76. אישה מחוסרת אמצעים הנשואה לאדם שאינו אבי הילד, מזונותיה על בעלה ולא על ילדה, אך אם היה בעלה מחוסר אמצעים או נעדר והילד שלה שלא מבעלה זה היה בעל אמצעים, יצווה להוציא עליה מזונות שיהיו חוב על בעלה ויוכל לתבעו ממנו לכשיהיה בעל אמצעים או לכשיבוא.

77. בן עני אינו חייב במזונותיו של אביו העני אלא אם הבן מתפרנס והאב אינו מסוגל לכך. אם נזקקת דינה כדין אב שאינו מסוגל להתפרנס. היו ילדים לבן העני יצרף הוא את הוריו הנזקקים אל ילדיו ויזון את כולם, ולא יחויב ליתן להם דמי מזונות בנפרד.

78. בן שנעדר ויש לו כסף המופקד אצל אדם או תביעת חוב עליו, רשאי הקאדי לצוות על מתן דמי מזונות ממנו להוריו העניים. הוציא בעל הפיקדון את הפיקדון, או החייב את החוב, על הוריו של הנעדר ללא רשות ממנו או בלי צו מאת הקאדי, יהא חייב לנעדר במה שהוציא ואינו יכול לתבוע את ההורים.

79. בחובת המזונות המוטלת על הבנים לטובת ההורים, אין מתחשבים בירושה, אולם העיקר הוא בקרבת הדם ובנטילת החלקים, כך שהעדיפות לקרוב ביותר.

80. דמי המזונות של כל "ד"וי רחם מוחרם" ועני מוטלים על קרוביו בעלי האמצעים היורשים אותו, אף אם היה הקרוב קטין, כשיעור חלקם בירושתו.

¹⁷ חואשי: בני המשפחה שאינם אבות או צאצאים.

פרק שנים עשר

האפוטרופסות על קטינים

81. האב, אף אם היה עני, הוא בעל האפוטרופסות על ילדיו הקטינים והגדולים שאינם מוקאלפין¹⁸, זכרים כנקבות, בנפש וברכוש, גם אם הקטינים נמצאו תחת השגחתה של האם וקרוביה.

82. הגיע הילד לבגרות כשהוא לקוי בשכלו או משוגע, תימשך אפוטרופסות האם עליו, בנפש וברכוש ואם הגיע לבגרות כשהוא בר-דעה, ולאחר מכן לקה בשכלו או השתגע, תוחזר אפוטרופסות האב עליו לפי פסק-דין של הקאדי.

83. היה האב אדם כשיר, בעל התנהגות טובה או עני הנאמן על שמירת נכסים, רשאי לעסוק ולסחור ברכוש הקטין בדרך המקובלת.

84. אב שנתקיימו בו התכונות הנזכרות בסעיף הקודם, שמכר דבר מנכסי ילדו, בין שהיו מיטלטלין ובין שהיו מקרקעין, או קנה בשבילו דבר או השכיר נכס מנכסיו בהונאה גסה, ימנה הקאדי אפוטרופוס כדי לבקש ביטול חוזה המכר או השכירות, וביטול זה לא יהיה תלוי ברשותו הניתנת לאחר בגרות. הגיע הילד לבגרות לפני תום תקופת שכירות שלמה, אין הוא רשאי לבטלה. חוזה הקניה יהיה תקף כלפי האפוטרופוס אך לא כלפי ילדו.

85. אב שהוא בעל דעות נפסדות ובעל שיקול דעת רע, או שנידון בפלילים לעונש המונע ממנו ביצוע תפקידי האפוטרופסות לתקופה ארוכה - אינו רשאי למכור את נכסי הקטין אף אם יש במכר זה טובת הנאה לקטין, אלא ברשות מאת הקאדי.

86. היה האב פזרן המבזבז את כספו של ילדו ובלתי נאמן על שמירתו, רשאי הקאדי למנות אפוטרופוס ולהוציא את רכוש הבן מידי אביו ולמסרו לידי האפוטרופוס לשם שמירתו.

87. אב אינו רשאי לקנות לעצמו את רכוש ילדו ולא למכור את רכושו הוא לילדו, ולא למשכן את רכוש אצל ילדו, ולא למשכן אצלו את רכוש ילדו, ולא להלוות את רכוש ילדו ולא ללוות לילדו, אלא אם הרשה זאת הקאדי ומינה אפוטרופוס לעריכת החוזה. האב אינו רשאי בשום פנים לתת במתנה דבר מרכוש הקטין ולו גם בתמורה.

פרק שלשה עשר

האפוטרופסות על קטינים ועל נטולי כשרות משפטית בעיזבון

88. אפוטרופוס הוא אדם אחר מינהו במקומו להנהלת עזבונו לאחר מותו, או שהקאדי מינהו כשקיימת סיבה לכך. אפוטרופוס יכול להיות נבחר ע"י המצווה בהיותו בחיים או ממונה ע"י הקאדי.

89. אדם שנבחר להיות אפוטרופוס והסכים לכך בימי חייו של המצווה, האפוטרופוסות מחייבת אותו, ואינו יכול להשתחרר ממנה לאחר מותו של המצווה אלא מפאת סיבות מחייבות שהקאדי יקבל אותן.

90. נבחר אדם להיות אפוטרופוס בלי ידיעתו, בידו הברירה לאחר מותו של המצווה:

רצה - הסכים לאפוטרופוסות, לא רצה - דחה אותה, במקרה של דחיה עליו להודיע לקאדי על כך.

¹⁸ מוקאלף: מי שהיה בעל כשרות משפטית, או בגיר, אינו חולה בגופו או ברוחו, אינו בזבזן וכו'.

91. אפשר למסור אפטרופסות לאישה, לאם ולנשים אחרות ולאחד היורשים או לזולתם. אפשר למנות את האם או זולתה להיות משגיחה ליד האפטרופוס.

92. תנאי הכשירות של האפטרופוס הנבחר, שיהיה בן שמונה עשרה, ובאפטרופוס הממונה שיהיה בן עשרים ואחת, ובלבד שכל אחד מהם יהיה בר-דעה, נאמן, מוכשר להנהלה ונהנה מכל הזכויות האזרחיות.

93. לא נתקיימו תנאי הכשירות האמורים בסעיף הקודם לגבי אפטרופוס נבחר, רשאי הקאדי לפטרו ולהחליפו.

94. הקאדי לא יפטר אפטרופוס נבחר אם היה כשיר ומסוגל לקיים את האפטרופסות, לא היה האפטרופוס מסוגל לכך, יצרף הקאדי אליו אדם אחר או יחליפו, ואם חזר להיות מסוגל יחזירו להיות אפטרופוס.

95. הקאדי רשאי לפטר אפטרופוס משהוכחה מעילתו.

96. מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנה נחשב לקטין, בין אם הוא בן זכר או נקבה, ויתמנה לו אפטרופוס אם אין לו אפטרופוס טבעי או אפטרופוס נבחר.

97. הגיע הקטין לגיל האסור בסעיף הקודם, מתבטלת האפטרופסות מאליה ורכושו יימסר לידי.

98. לא יהא אפטרופוס פטור מאחריות אם מסר לקטין את רכושו עם התבגרותו כשהוא משוגע, לקוי בשכלו, קל דעת או בזבזן. הוא הדין לגבי אפטרופוס הממונה ע"י הקאדי.

פרק ארבע עשרה

סמכותו של האפטרופוס

99. תפקידו של האפטרופוס לשמור על רכושו של הקטין ולהגדילו במידת האפשר.

100. האפטרופוס רשאי לנהל את כל הנכסים המיטלטלין של הקטין גם אם אין הקטין זקוק למחירם, בתנאי שיבקש רשות הקאדי לכך.

101. לא ימכור האפטרופוס נכסי דלא נידי של הקטין אלא מאחר הטעמים הבאים:

א. שמכירתם של המקרקעין יש בה טובה לקטין, בזה שיימכרו במחיר

העולה על המחיר הראוי.

ב. שהיה חוב על הנפטר שאין לסלקו אלא ממחיר המקרקעין.

ג. שבעיזבון הייתה צוואה מוחלטת, ואין בו כלים או כספים לביצוע הצוואה, ואז יימכר חלק מן המקרקעין שיספיק לביצועה.

ד. שהקטין זקוק למזונות ואין לו כסף או כלים.

ה. שההוצאות והמסים להחזקתם עולים על ההכנסות.

ו. שהמקרקעין היו נוטים להיחרב ואין לקטין כסף שיאפשר לו לתקנם.

102. מכירה לפי אחד הטעמים החוקיים כאמור בסעיף הקודם לא תקבל תוקף אלא לאחר מתן רשות של הקאדי. הקאדי לא ייתן את הרשות אלא לאחר ניהול חקירה מדוקדקת אשר תוכיח את קיום הטעמים החוקיים האמורים.

103. על האפטרופוס, בין שהיה נבחר או ממונה, לפני שיחל בפעולות האפטרופסות ובידיעתו של מי שהקאדי מינהו לקביעת העיזבון, לערוך פרטה של נכסי דניידי או דלא ניחי של הקטין, ולהגישו בצירוף המסמכים לאישורו של הקאדי.

104. האפטרופוס, בין שהיה נבחר או ממונה, חייב בסוף כל שנה להגיש לקאדי דין וחשבון על הכנסותיו של הקטין והוצאותיו. נמנע מלהגיש חשבון לאחר שהותרה ייחשב כרשלן ואפשר לפטרו.

105. לא ימכור האפטרופוס את נכסיו לקטין, ולא יקנה לעצמו את נכסי הקטין ולא ימכרם לאחד מאבותיו או צאצאיו.

106. לא יסלק האפטרופוס את חובו מנכסי הקטין ולא ילווה ולא ימשכן את נכסיו אצל הקטין ולא ימשכן את נכסי הקטין אצלו.

107. לא ייפה האפטרופוס את כוחו של אדם אחר לעשות פעולה שהוא רשאי לעשותה בעצמו בקשר לנכסי הקטין, אלא לאחר מתן רשות של הקאדי, למעט מתן ייפוי כוח לגבי יריבות וטיעון. האפטרופוס רשאי לפטר את מיופה הכוח.

108. מינה הנפטר שני אפטרופסים או בחר הקאדי בשניים, אין האחד מהם רשאי לפעול בנפרד, פרט למקרים הבאים:

- א. הכנת המת לקבורה.
- ב. ייצוג בשמו של הקטין.
- ג. תביעת חובות אך לא קבלתם.
- ד. סילוק חובות שהוכחו לפי פס"ד או לפי מסמך רשמי.
- ה. ביצוע צוואה מסוימת לטובת עני מסוים.
- ו. קניית מצרכים חיוניים לקטין.
- ז. קבלת מתנות.
- ח. החזרת מושאל ופיקדונות מוכחים.
- ט. החזרת חפצים שגזל הנפטר, לאחר שנקבע בפסק דין של בית משפט.
- י. מכירת יבול העלול להתקלקל.

109. מינה המצווה שני אפטרופסים, ואחד מהם הסכים לאפטרופסות והשני דחה אותה, רשאי הקאדי לצרף אליו אדם אחר.

110. אפטרופוס שנתמנה ע"י האם אינו רשאי לנהל מה שירש הקטין מעיזבון אחר פרט לעיזבון אמו.

111. האפטרופוס לא ישחרר חייב של המת מחובו ולא יפחית ממנו דבר אלא ברשותו של הקאדי.

112. האפטרופוס רשאי להתפשר בקשר לתביעת חוב של המת וחוב של היתום כשאין הוכחה עליה והחייב הכחיש את החוב, בתנאי שהקאדי יסכים לכך.

113. האפטרופוס רשאי להתפשר בקשר לחוב על המת או על היתום, כשחוב זה מוכר כמסמך רשמי או בפסק דין של בית המשפט.

114. הודאה של האפטרופוס בחוב, בחפץ מסוים או בצוואה על הנפטר אינה כשרה.

115. סילק האפטרופוס חוב שהיה על הנפטר מבלי שתהיה ראייה שמקורה במסמך רשמי וללא פסק דין של הקאדי או ללא אישור היורשים הבגירים במה שנוגע לחלקם - עליו האחריות.

116. הקטין רשאי עם התבגרותו לתבוע דין וחשבון מן האפטרופוס, והאפטרופוס חייב לתת פירוטים, ועליו הראייה במקרה שהוציא מזונות ללא רשות מאת הקאדי או נתבקש לתת דין וחשבון עליה.

117. נפטר האפטרופוס מבלי שייודע רכושו של החסוי שבאפטרופוסתו, יאה העיזבון חייב בנזקו. הרכוש יוחזר בעין אם היה קיים בעיזבון, ואם אבד ייגבה כחוב בעל זכות בכורה לפני חלוקת העיזבון.

118. האפטרופוס חייב למסור לנתון לאפטרופוסות את רכושו בפיקוחו של הקאדי או מי שנתמנה על ידו.

פרק חמשה עשר

דיני פסלות

119. הקאדי יפסול כל משוגע, לקוי בשכלו, בזבזן וקל דעת, יימנה עליו אפטרופוס לאחר שיברר את הדבר ע"י עדויות ודו"חות רפואיים או ע"י אחד מאלה, הכול לפי העניין.

120. פסל הקאדי אחד מאלה כאמור, עליו להודיע ברבים את סיבת הפסלות.

121. תנאי הוא שהאדם העומד להיפסל יהיה נוכח בפני הקאדי, ואם זה היה בלתי אפשרי, חייב הקאדי ללכת אליו ולשמוע את טענותיו כשיש צורך בכך.

122. פעולותיו של משוגע לפני הפסלות ואחריה מחוסרות תוקף, אולם פעולותיו לפני הפסלות בעת שהיה שפוי בדעתו - תקפות.

123. פעולותיהם של לקוי בשכלו וקל דעת לפני הפסלות ואחריה מחוסרות תוקף, אלא אם כן יש בהן תועלת.

124. פעולותיו של בזבזן לפני הפסלות - תופסות אך פעולותיו לאחר הפסלות והודעתה ברבים אין להם תוקף, למעט נישואין, גירושין הוצאת מזונות למי שהוא חייב במזונותיו.

125. לאחר חלוף הפסלות אין מוסרים את הנכסים למשוגע, לקוי בשכלו, בזבזן או קל דעת אלא לפי פסק דין מאת הקאדי המודיע על חלוף סיבת הפסלות.

פרק ששה עשר

הנעדר והנאמן על רכושו

126. הנעדר הוא אדם שמקום הימצאו לא ידוע ולא ברור אם הוא חי או מת.

127. השאיר הנעדר מיופה כוח לפני היעלמו לשם שמירת רכושו והנהלת ענייניו, לא יפוט מיופה הכוח עם היעדרותו אלא אם נתגלתה מעילתו או אזלת ידו, ואין היורשים רשאים להוציא את הרכוש מידו. מיופה הכוח אינו רשאי להכניס תיקונים בנכס, דלא נידי של הנעדר אלא ברשות מאת הקאדי.

128. לא השאיר הנעדר מיופה כוח, ימנה הקאדי נאמן לשמירת רכושו ולקבלת יבולו והכנסת מקרקעיו ולגביית תביעות החוב שלו אשר החייבים הודו בהן.

129. התנאים למינוי נאמן הם אותם התנאים שנקבעו למינוי אפוטרופוס בצוואה.

130. הנאמן רשאי, ברשות מאת הקאדי, למכור מטלטליו של הנעדר העלולים להתקלקל, ומקרקעיו הנוטים להיחרב אם אין לנעדר כספים המאפשרים את תיקונם. הנאמן ישמור על המחיר בידיעת הקאדי כדי למסרו לנעדר אם יתגלה שהוא חי, או ליורשים הזכאים לאחר שיוכרז על מותו.

131. הנאמן רשאי להוציא מנכסי הנעדר על מי שהנעדר חייב במזונותיו ולהוציא את ההוצאות הדרושות לשם שמירה על נכסי הנעדר.

132. הקאדי רשאי להרשות לנאמן להיות יריב בשמו של הנעדר.

133. הנאמן חייב בסוף כל שנה להגיש לקאדי חשבון הכנסותיו של הנעדר והוצאותיו, נמנע מלהגיש חשבון לאחר שהותרה ייחשב כרשלן ואפשר לפסלו.

134. הקאדי יכריז על מותו של נעדר שמוותו היה קרוב לוודאי, לאחר תום עשר שנים מיום היעדרותו. במקרה שהמוות אינו קרוב לוודאי, הרי התקופה שאחריה יוכרז על מותו של הנעדר תהיה נתונה לשיקולו של הקאדי, וזאת לאחר עריכת חיפושים בכל הדרכים אשר יביאו לידי ידיעה על היות הנעדר חי או מת, תקופה זו לא תהיה פחות מעשר שנים.

135. עם מתן פסק דין המכריז על נעדר כמת, כאמור בסעיף הקודם, יחולק עזבונו בין יורשיו הקיימים בתאריך הפס"ד, אולם לא יהיו רשאים למכור דבר מן הירושה לפני שיעברו שנתיים מהיום שבו נהיה הפס"ד המכריז על המוות, סופי.

136. נעדר שחזר או הוכח שהוא חי לאחר שהוכרז על מותו, זכאי להחזיר בעין את רכושו שנשאר בידי יורשיו, ואם אין הרכוש קיים ידרוש את מחירו בתאריך השימוש בו.

פרק שבעה עשר

יוחסין ואבהות

137. תקופת ההיריון הקצרה ביותר היא מאה ושמונים יום, והארוכה ביותר שלוש מאות יום.

138. ילד מנישואין תקפים שנולד לאחר תום מאה ושמונים יום ומעלה מיום עריכת הנישואין, נחשב כילדו של הבעל, אך אם נולד כעבור פחות ממאה ושמונים יום אחרי הנישואין אינו נחשב כך, אלא אם הכיר הבעל באבהותו, במפורש או מכללא.

139. בעל שהכחיש אבהותו לילד שנולד בתום מאה ושמונים יום מיום עריכת הנישואין, הכחשתו אינה תופסת אלא אם באה תוך חודש ימים מיום הלידה, אם היה נוכח, ומיום שנודע לו על הלידה אם היה נעדר.

140. הכחשת אבהות אינה תופסת במקרים אלה:

א. אם הבעל הכחיש אותה כעבור הזמן הקבוע בסעיף הקודם.

ב. אם הבעל הכחיש אותה לאחר שהכיר בה, במפורש או מכללא.

ג. אם הבעל הכחיש לאחר שהילד נולד מת.

ד. אם הבעל הכחיש אותה לאחר שאבהותו הוכחה לפי החוק.

141. גרושה או אלמנה שילדה ילד כעבור פחות משלוש מאות יום מיום הגירושין או מיום פטירת הבעל, הילד נחשב כילדו של הבעל. הילד שנולד כעבור יותר משלוש מאות יום אינו נחשב כך.

142. טענה האישה כי עברה לידה והבעל כפר בה או כפר בזהותו של הילד. הלידה וזהותו של הילד יוכחו ע"י עדותם של המיילדת ושל הנשים שנכחו בשעת הלידה.

143. יוחסיו של ילד יהיו כמוכחים אם נולד כעבור פחות משלוש מאות יום מיום הפירוד אם הבעל או היורשים הודו בעובדת ההיריון, או אם היה ההיריון גלוי ובלתי נסתר.

144. במקרה של הכחשה, לא יוכחו יוחסי ילד שנולד לאישה אשר הוכח העדר מגע בינה לבין בעלה מצד קשר הנישואין, ולא יוחסי ילד שנולד לאישה כעבור יותר משלוש מאות יום מיום העדרו של בעלה.

פרק שמונה עשר

הצוואה והירושה

145. הצוואה היא מסירת נכסים בתרומה, המקבלת תוקף רק לאחר פטירת המצווה.

146. תנאי לכשרות הצוואה הוא שהמצווה יהיה בגיר, בר-דעה, בין חורין וכשר למתן תרומות, ושדבר הצוואה יהיה ניתן לרכישה לאחר מותו של המצווה.

147. לא תבוצע צוואה אם עזבונו של המצווה היה שקוע בחובות, אלא אם שוחרר ע"י הנושים או אם נתנו הסכמתם לקיום הצוואה.

148. מותר לצוות את העיזבון, כולו או מקצתו, ליורש או לאדם שאינו יורש.

149. הנהנה מן הצוואה לא יקבל את דבר הצוואה אם רצח את המצווה במזיד או בכוונה תחילה.

150. מותר לצוות לצרכי צדקה מכל הסוגים.

151. שוני הדת והמד'הב לא יגרע מכשרות הצוואה.

152. הנהנה מן הצוואה ירכוש את דבר הצוואה עם מותו של המצווה כשזה עומד על צוואתו, כל על עוד שהנהנה לא דחה את הצוואה, ואם ידחה - יחולק חלקו בצוואה לפי המצוות החוקתיות.

153. המצווה רשאי לחזור בו מצוואתו, כולה או מקצתה, לתקנה ולשנותה לפי רצונו.

154. אבד דבר הצוואה בידו של אחד מיורשי המצווה שלא באשמתו לא יהיה חייב בנזקו, אף אם צרף אותו, יהיה חייב בנזקו.

155. נפטר אחד הנהנים מן הצוואה לפני מותו של המצווה, והמצווה לא תיקן את צוואתו לפני מותו - חלקו של הנהנה הנפטר יינתן ליורשיו לפי המצוות החוקתיות אם יש לו יורשים, ואם אין לו יורשים יינתן חלקו ליורשי המצווה שהם בחיים.

156. נפטר המצווה והנהנה בזמן אחד, ולא הוכח מי משניהם נפטר לפני רעהו, יינתן דבר הצוואה ליורשיו של הנהנה אך אם לא היה לו יורש יחולק דבר הצוואה בין יורשי המצווה לפי המצוות החוקתיות.

157. ערך המצווה את צוואתו לפני הנישואין, ולאחר מכן התחתן ונולד לו ילד או ערך צוואתו אחר הנישואין כשלא היה לו ילד, ולאחר מכן נולד לו ילד, צוואתו בטלה ועזבונו יחולק לפי המצוות החוקתיות, ואם לא נולד לו ילד תבוצע הצוואה לאחר שיינתן לבעל או לאישה את חלקם החוקי בעיזבון.

158. בידי המצווה, בהיותו בחיים, הברירה לאשר ולרשום את הצוואה אצל הקאדי של המד'הב.

צוואה רשומה ניתנת לביצוע ללא פסק דין של הקאדי, ואילו צוואה בלתי רשומה לא תבוצע אלא לאחר שהקאדי הכריע בפסק דינו בעניין כשרותה.

159. הנהנים מן הצוואה, או אחד מהם, חייבים לפנות אל הקאדי בבקשה לפסוק על כשרותה של צוואה, תוך שנתיים מיום פטירתו של המצווה, ואם לא עשו כן תפקע זכותם לדרוש את חלקם בצוואה, תקופה זו לא תחול על קטין, נעדר ולקוי בשכלו. הקאדי ישמור על הצוואה המקורית, והעתק מאושר ממנה יינתן לנוגע בדבר.

160. הקאדי רשאי למנות במקומו אחד מאנשי הדת לסידור צוואה או לאישורה, ועל הממונה להגישה לקאדי לשם רישומה. אם נתבקש לכך על ידי המצווה.

161. מצווה שנמצא בארץ זרה, רשאי לאשר את צוואתו אצל הגורמים הרשמיים המוסמכים באותה ארץ, והצוואה לא תבוצע בישראל, אלא אם ניתן נוסח הביצוע ע"י קאדי המד'הב בהתאם לפרוצדורה הנהוגה בארץ ישראל באיכוף פסקי דין חוץ לארץ.

162. הצוואה תירשם בפנקס של הקאדי, והמצווה יחתום בחתימת ידו בפנקס בנוכחות הקאדי ועדי הצוואה, או שני עדים לכל הפחות, העדים יחתמו בחתימת ידם בפנקס יחד עם המצווה, ולאחר מכן יאשר הקאדי את הפעולה הנעשית בפניו. ובשולי ההעתק הנשאר בידי המצווה יצינו מילות האישור המופיעות בפנקס.

163. מצווה שהוא אדם בור, יאשר את צוואתו בפני הקאדי ע"י הטבעת אגודלו בפנקס לאחר שהקאדי יקריא לפניו את תוכן הצוואה בנוכחות העדים או בנוכחות שני עדים לכל הפחות.

164. מותר לשמור בסוד את תוכן הצוואה, במקרה זה יכניס המצווה את צוואתו לתוך מעטפה שיטביע עליה חותם בית הדין בשעווה אדומה בנוכחות הקאדי, ויחתום עליה ביחד עם הקאדי וארבעה עדים. לאחר מכן יערוך הקאדי פרוטוקול על כך שיוכנס לפנקס הצוואות, והעתק מאושר ממנה יינתן לנוגע בדבר. המעטפה החתומה המכילה את הצוואה תישמר אצל הקאדי.

165. לאחר מותו של המצווה תיפתח המעטפה בפני הנוגעים בדבר ותיקרא הצוואה בנוכחותם ותיירשם בפנקס הצוואות ותשמר אצל הקאדי. ויינתן לאלה הנוגעים בדבר העתק מאושר ממנה.

166. רצה המצווה לקבל בחזרה את צוואתו או לחזור בו מן הצוואה או לתקן אותה, יערוך הקאדי פרוטוקול על כך שייחתם על ידי הקאדי והעדים.

167. ביקש אחד הנוגעים בדבר להוציא פסק דין על פטירה, ועל מתן צו ירושה, יפסוק הקאדי על חלוקת העיזבון בהתאם לצוואה שנערכה ואושרה לפי חוק זה, ובהעדר צוואה יחולק העיזבון לפי הנהג הדרוזה.

168. נפטר אדם ללא צוואה או בוטלה צוואתו, יחולק העיזבון לפי הנהג הדרוזה.

169. דיני הנהג הדרוזי חלות על עניני ירושה, פרט לדינים בדבר פסילה¹⁹ המונעת ירושה מצאצאי הנפטר. נפטר צאצא לפני מות מורישו, צאצאיו באים במקומו ויקבלו את חלקו כאילו היה חי.

פרק תשעה עשר

ההקדשות

170. בדיני הקדש, קיומו, החלפתו, ניצולו, נאמנות עליו, קביעת הנהנים ממנו וחלוקת הכנסותיו, נוהגים לפי שטרי ההקדש או לפי הנהג הקיים מימי קדם ולפי הנהג הדרוזי והחוקים שבתוקף.

171. בכל העניינים שהם בסמכותו של קאדי המד'הב ושחוק זה אינו דן בהם בהוראה מיוחדת, יישם הקאדי את הדינים הנהגים בקרב בני העדה הדרוזית בישראל וכן כל הוראת חוק סטטוטורית.

¹⁹ פסילה: מניעת אדם מירושה.